

2/160-705/2334

6.7.1960

DOĞRU YOL PARTİSİ	
T.B. M. M. Grup Başkanlığı	
Tarih	6 TEMMUZ 1960
Sayı	1/19-60

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Mahalle Muhtarlığı Kanun Teklifi gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Saffet Arıkan BEDÜK
Ankara Milletvekili
DYP Grup Başkanvekili

10880

MAHALLE MUHTARLIĞI KANUN TEKLİFİ

GENEL GEREKÇESİ

Mahalle Muhtarlığı Osmanlı Devletinde eskiden beri varolan bir kurum olmakla birlikte 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi ile hukuk sistemimize resmen girdiği kabul edilebilir. Mahalle muhtarlığının kanun ve hükümet emirlerinin ilanı, tebligat ve vergi mevzuatında idareye yardımcı olmak, adli vukuatı ihbar etmek, nüfus hareketlerinde rol almak... gibi görevleri vardır ve bunlar şu anda dahi müessesenin temelini oluşturmaktadır.

Mahalle muhtarlığı 1913 ve 1934 yıllarında iki kere kaldırılmış; fakat doğan boşluğun bir türlü doldurulmaması sonucu, 1944 tarih ve 4541 sayılı "Şehir ve Kasabalar'da Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetlerinin Teşkiline Dair Kanun" ile tekrar sistemimize iade edilmiştir. Bugün Mahalle Muhtarlığı bu Kanun ve 1945 tarihli Tüzük ile yürütülmektedir.

Hal böyle iken kurul yinede zaman içinde tartışılmaktan kurtarılamamıştır. Tartışmaların belli başlı 3 görüş etrafında odaklandığı görülmektedir.

a) Muhtarlık kaldırılarak, görevleri merkezi idare kuruluşlarına ve özellikle polise verilmelidir.

b) Muhtarlık belediye ile ilişkilendirilerek hizmetleri yerel yönetimlere kaydırılmalıdır.

c) Mevcut sistemin eksiklikleri giderilerek aynen korunmalıdır.

Hizmetlerin zabıtaya verilmesi demokratikleşme ve yeniden yapılanma eğilimine uygun düşmediği, kaldırılmasının gerçekçi olmadığı; belediye ile ilişkilerinin de büyük bir idari reforma kadar erken olduğu çoğunlukla kabul edilmekte ve netice olarak mevcut sistemin ıslah edilerek devamında ekseriyet görüşü ortaya çıkmaktadır.

Bu görüş açısından hareketle Bakanlığımızca "Mahalle Muhtarlığı Kanun Tasarısı" hazırlanarak 19. dönem TBMM Genel Kurulu gündemine kadar getirilmiş, dönemin sona ermesi ile de tasarı kadük olmuştur.

Tasarıda getirilen yenilikler

- 1) Mahalle kurulmasında hane sayısı kıstası getirilmekte,
- 2) Muhtarlığa mahalle temsilciliği sıfatı verilmekte,

- 3) Çalışma büro temini ve imkânları arttırılmakta,
- 4) Seçilme şartlarını kaybedenlerin durumu konusundaki belirsizlikler giderilmekte,
- 5) Belediye kurulması ile otomatik bir mahalle kurularak muhtar seçiminin belediye başkanı ile birlikte yapılması öngörülmekte,
- 6) Yeni mahalle kurulması halinde seçimin sadece yeni mahallede yapılması esası getirilmekte,
- 7) Görevler yeniden sistemleştirilmekte ve ek görevler verilmekte,
- 8) Kanunun uygulanması usul ve esasları tüzük yerine yönetmeliğe bırakmakta,
- 9) Kanun adı kısa ve anlaşılır hale getirilmekte,
- 10) Muhtar izinleri belirli esaslara ağılanmakta,
- 11) Yargılanmaları memurlara paralel hale getirilmekte,
- 12) Hizmetlerden alınan ücretlerin makbuz karşılığında alınması öngörülerek, süregelen yakınmalar ve zorluklar giderilmekte,
- 13) Muhtarlıklara yardımcı olmak, müşterek işleri organize etmek üzere belli cadde, sokak, semt ve toplu konut sitelerinde semt temsilciliği getirilmekte,
- 14) Muhtar derneklerinin ülke çapında tek federasyon şeklinde örgülenmesi amaçlanmakta,
- 15) Muhtar aylık ödemeleri asgari ücrete bağlanmakta,
- 16) Hizmet içi eğitim esası getirilmekte,
- 17) 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Yasasında bu amaçlar doğrultusunda düzenleme yapılmaktadır.

Sonuç olarak; mahalle muhtarlığının işler ve yararlı hale gelebilmesi için yeni düzenlemelerin yapılması zorunlu hale gelmiştir. Bu nedenle kadük hale gelmiş Tasarı Taslağının yeniden ele alınarak sevki uygun mütalaa edilmektedir.

MAHALLE MUHTARLIĞI KANUN TEKLİFİ

BİRİNCİ KISIM

Genel Esaslar

Amaç ve Kapsam

Madde 1 - Bu kanunun amacı, mahalle muhtarlığı çalışma ve hizmetlerinin daha düzgün, etkin ve verimli şekilde yerine getirilmesini sağlamak, mahallelerin kurulması, kaldırılması ve birleştirilmesiyle mahalle muhtarlığı ve diğer organlarının çalışmasını, yetki, sorumluluk ve görevlerini düzenlemektir.

Mahalle Muhtarlığı

Madde 2- Mahalle Muhtarlığı mevzuatla tespit olunan değişik görevleri yürüten organlarıyla birlikte mahalle halkı tarafından seçilen, merkezi ve yerel yönetimlerin temsilcisidir.

Mahalle kurulması, kaldırılması ve değişiklikleri

Madde 3- Belediye sınırları içinde mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, adının ve sınırlarının değiştirilmesi; belediye meclisinin ve ilgili idare kurulunun kararı ve valinin onayı ile yapılır.

Vali ve kaymakamın, kamu hizmetlerinin gereği olarak mahalle kurulması, birleştirilmesi ve kaldırılmasını istemesi halinde, konu belediye meclisinde bir ay içinde görüşölüp karara bağlanarak, bu hususta alınacak idare kurulu kararı ile birlikte valinin onayına sunulur.

Mahalle sayısının tespiti

Madde 4- Hane sayısı 400'e kadar olan belediyelerde bir mahalle kurulur.

- a) Hane sayısı 400-1000 arasında olan belediyelerde 2 mahalle,
- b) Hane sayısı 1000-2000 arasında olan belediyelerde 3 mahalle,
- c) 2000'den fazla olan her mahalle için ilave bir mahalle, kurulur.

Hane sayısı 300'ün altına düşen mahalle, ulaşım ve hizmet kıstası dikkate alınarak tespit olunacak diğer bir mahalle ile birleştirilebilir.

İKİNCİ KISIM

Organlar, görev, yetki, hak ve sorumluluklar

Organlar ve mahalle temsilciliği

Madde 5- Mahalle muhtarlığı yönetimi, muhtar ve 4 kişilik mahalle kurulundan oluşur. Kurulun 4 yedek üyesi vardır. Muhtar, mahalle yönetiminin başı olup aynı zamanda mahallenin, merkezi ve yerel yönetimlerin de temsilcisidir.

Görev ve yetkiler

Madde 6- Mahalle muhtarı ile mahalle kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Mahalle sakinleri kütüğü tutmak, cadde, sokak ve önemli tesisler hakkında gerekli bilgileri mümkün olduğu kadar bilgisayar ortamında toplayıp, derlemek ve güncelleştirmek; kamu kuruluşlarının bu konudaki bilgi taleplerini karşılamak, hane ve işyerinin numarasında görülen aksaklıkları izlemek,

b) Adli, askeri, nüfus, sivil savunma, emniyet, asayiş, eğitim, kültür, turizm, tarım, sağlık, sosyal güvenlik ve tapu kadastro alanlarında mevzuatla verilen görevleri yapmak, gerekli hallerde bu birimleri harekete geçirmek,

c) Genel ve yerel yönetimlerce mahallenin ihtiyaçlarını karşılayacak hizmetlerin planlanmasında, programlanmasında ve yürütülmesinde görüş bildirmek ve yardımcı olmak,

ç) Mahallede yürütülen hizmetler hakkında halkın dileklerini ilgili kuruluşlara iletmek ve izlemek,

d) Mahallenin geliştirilmesi ve güzelleştirilmesi, ağaçlandırılması; tarihi eserleri ve çevrenin korunması, sorunları ve çözüm yolları konusunda ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak ve bu konuda halkın katılımını sağlamak,

e) Mevcut hizmet birimlerinin yetişemediği veya görevleri dışında kalan ve mahiyeti itibarıyla mahalleliyi ilgilendiren; ayrıca kanunlara aykırı olmamak kaydıyla bir ihtiyacı karşılayacak teşebbüslere mülki amirin onayı ile öncülük etmek,

f) Mahalle sakinlerinden yoksul, kimsesiz, özürlü, yaşlı ve düşkün olup muhtaçlıkları belirgin vatandaşları tespit etmek, durumlarını değerlendirmek, süreklilik arz edenleri izlemek bu konuyla ilgili resmi ve özel sosyal yardım kuruluşlarını

harekete geçirmek,

ğ) Çevreyi, temizliği, sağlığı tehdit eden durumları ve yangın tehlikesine maruz yerleri ilgili kuruluşlara bildirmek,

h) Trafik mevzuatına tabi taşıt araçlarına, mevzuata açık aykırılık arz edecek şekilde kullanmayı alışkanlık haline getirenleri izlemek ve yetkili mercilere bildirmek,

ı) Kamu idareleri, kamu kurum ve kuruluşları veya bunlar tarafından idare olunan veya devlete ait veya devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahipsiz yerlere veya menfaati umuma ait olan mallara müdahaleleri önlemek, gerektiğinde 3091 sayılı kanunun uygulanmasını sağlamak,

i) Şüpheli ve kimliği belirsiz kişileri yetkililere bildirmek,

J) Seferberlik, savaş ve doğal afet gibi olağanüstü durumlarda personel ve araç seferberliği ile ilgili görevleri yapmak.

k) Mahalle sakinleri arasında çıkan anlaşmazlıkların sulh yolu ile giderilmesine yardımcı olmak.

l) Mevzuatın ve mülki amirin verdiği diğer görevleri yerine getirmek.

Muhtar ve mahalle kurulunun çalışması

Madde 7- Muhtarın, çalışma günleri ile günlük çalışma süreleri mahalli yaşam ve hizmet özellikleri dikkate alınarak mülki idare amirleri tarafından tespit olunur.

Mahalle kurulu ayda bir kez olağan olarak toplanır. Muhtarın çağrısı üzerine her zaman olanüstü toplantı yapılabilir. Bu toplantılarda üye sayısının çoğunluğu aranır.

Mahalle muhtarı için hizmet binası belediyeler tarafından temin edilerek bedelsi olarak muhtarlık emrine tahsis olunur. Bina temininde öncelikle belediyelere ve kamu kuruluşlarına ait bina ve arsalardan yararlanılır. Bu amaçla belediye bütçelerine ödenek konulması zorunludur.

İzinler

Madde 8- Mahalle muhtarı mülki idare amirine bilgi vermek sureti ile 30 gün yıllık ve 15 gün mazeret izni kullanabilir. Zorunluluk halinde muhtara, mülki idare amiri tarafından bir haftaya kadar ek mazeret izni verilebilir. Doktor raporu ile tespit olunan hastalık halinde muhtara 6 aya kadar sağlık izni verilir. Bu izinler süresince muhtara ödenek verilmeye devam olunur.

Muhtarın çeşitli nedenlerle izne ayrılması halinde görev birinci üye tarafından yürütülür.

Yargılama usulü

Madde 9- Görevlerinden doğan veya görevlerinin yürütülmesi sırasında işledikleri ileri sürülen suç iddialarından dolayı mahalle muhtarı ve mahalle kurulu üyeleri memurların tabi oldukları usullere göre yargılanırlar.

Muhtara karşı işlenen suçlar

Madde 10- Görevini yerine getirirken mahalle muhtarına karşı suç işleyenler, devlet memurlarına karşı suç işleyenlerin tabi oldukları hükümlere göre ceza görürler.

Görevin sona ermesi

Madde 11- Mevzuatla kendilerine verilen görevleri yerine getirmediği ve dolayısıyla hizmetin aksamasına neden olduğu yapılan incemele veya soruşturma sonucunda tespit olunan mahalle muhtarına mülki idare amiri tarafından yazılı uyarıda bulunulur. Bu uyarıya rağmen görevini yapmadığı anlaşılan muhtarın görevine bağlı olduğu il idare kurulu kararı ve İçişleri Bakanı onayı ile son verilir.

Mazeretsiz olarak üst üste 3 kez heyet toplantısına katılmayan üyelerin görevine ilgili idare kurulu kararıyla son verilir.

Mahalleden başka bölgeye taşınan muhtar ve mahalle kurulu üyesi ile 15 gün süre ile kesintisiz olarak izinsiz ve mazeretsiz görevini terk eden muhtarın görevine il idare kurulu kararı ve valiliğin onayı ile son verilir.

Hizmetlerden alınan ücret

Madde 12- Muhtar ve mahalle kurulu tarafından düzenlenip onaylanan belgeler için, iş sahiplerinden makbuz karşılığında ücret alınır. Bu ücret hiçbir vergiye tabi değildir ve muhtarlık bürosunun giderlerinin karşılanmasında kullanılır.

Hangi belgelerden ne miktar ücret alınacağı, her mali yıl başında il idare kurullarınca karara bağlanır.

Yoksullukları muhtar tarafından belirlenenlerden ücret alınmaz.

Yeterliliğin kaybı, boşalan görevlerin doldurulması

Madde 13- Seçildikten sonra seçilme yeterliğini kaybeden muhtar ve mahalle kurulu üyesi, muhtarlık ve üyelikten ilgili seçim kurulu kararı ile alınır.

Ölüm, istifa ve göreve son verme gibi nedenlerle muhtarlığın boşalması halinde, mülki idare amirince birinci üye muhtar olarak görevlendirilir.

Asıl üyeliklerde boşalma halinde, muhtarın çağrısı üzerine, sıra ile yedek üyeler göreve gelir.

Herhangi bir nedenle muhtarlığın ve yedekleriyle birlikte mahalle kurulunun boşalması halinde, seçim yapılincaya kadar, mülki idari amiri uygun göreceği bir kişiyi muhtar olarak görevlendirir.

Muhtar olamayacaklar ve mahalle kurulunda bulunamayacaklar

Madde 14- Ana, baba, büyükanne, büyükbaba, kardeş ve bu derecedeki sıhrı hısımlar aynı mahalle kurulunda üye veya muhtar olamazlar.

Devlet memurları ile kamu kurumu ve kuruluşlarında veya özel sektörde hizmet akti ile çalışanlar mahalle muhtarı olamaz.

Yeni beldenin merkez mahallesi muhtarlığı

Madde 15- Köy iken belediye kurulan bir yerleşim yerinde belediye ile birlikte bir merkez mahallesi kurulmuş sayılır. O beldede belediye başkanı ve belediye meclisi üyelerinin seçimi ile birlikte merkez mahallesi muhtarı ve mahalle kurulu seçimi de yapılır.

Kurulan mahallede seçim yapılması

Madde 16- Bir mahallenin bir veya birkaç semtinde yeni bir mahalle kurulması halinde mahalle muhtarı ve mahalle kurulu seçimi, yalnız yeni kurulan mahallede yapılır.

ÜÇÜNCÜ KISIM Çeşitli Hükümler

Semt temsilciliği

Madde 17- Mahalle muhtarlığının hizmetleri çerçevesinde yardımcı olmak, ihtiyaç ve sorunları satpit etmek, çevreyi güzelleştirmek, kamu hizmet ve yatırımları desteklemek, işbirliği ve dayanışmayı sağlamak; binalar ile benzerlerinin onarımını yapmak, ihtiyaçlarını gidermek ve semt sakinlerini doğrudan yararlanacağı çalışmaları

gerçekleştirmek konusunda halkın katılımını sağlamak amacıyla 3 kişilik "Semt Temsilcileri Kurulu" seçilebilir. Kurul üyeleri kendi aralarında bir başkan seçerler. Hangi site, cadde veya sokakta semt temsilciliği oluşturulacağı, ilgili muhtarlığın talebi, belediye başkanlığının teklifi ve ilgili mülki idare amirinin onayı ile tespit edilir.

Bu konularda yapılacak çalışmaların giderini karşılamak üzere site, kat, hane ve işyeri sahiplerinden katkı payı alınabilir.

Kurulun seçimi, çalışma esasları yönetmelikle belirlenir.

Teşkilatlanma

Madde 18- Muhtar derneklerinin ülke çapında bir federasyon çatısı altında toplanması zorunludur.

Bir yıl içinde federasyon çatısı altına girmeyen muhtar dernekleri, dernek merkezinin bulunduğu yerin mülki amirinin yazılı ihbarı ve Cumhuriyet Savcılığının açacağı dava üzerine, Asliye Hukuk Mahkemesinin kararı ile feshedilebilir ve mal varlığı kurulan federasyona gelir olarak verilir.

Hizmetiçi eğitim

Madde 19- Muhtarların hizmetiçi eğitimleri valiliklerce planlanarak uygulanır.

Yönetmelik

Madde 20- Bu kanunun uygulama şekli ve esasları, İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak Yönetmelikle düzenlenir.

Madde 21- 18.01.1984 tarihli ve 2972 sayılı Kanunda ve diğer mevzuatta geçen "Mahalli İhtiyar Heyeti" ibaresi "Mahalle Kurulu" olarak değiştirilmiştir.

Madde 22- 29.08.1977 tarih ve 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Yasasının değişik birinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 1- Köy muhtarları ile şehir ve kasaba muhtarlarına sanayi kesimi için tespit edilen asgari ücret miktarında aylık ödeme yapılır. İhtiyar Meclisi ve mahalle kurulu üyelerine bu miktarın yüzde 25'i ödenir.

Bu ödenek damga vergisi dışında herhangi bir vergiye tabi değildir.

Bu ödenegin karşılığı her yıl İçişleri Bakanlığı bütçesinden İl Özel İdareleri'ne aktarılacak ödenekten karşılanır."

Madde 23- 29.08.1977 tarihli ve 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Yasası'nın değişik 6. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 6- Köy ve mahalle muhtarlarına verilecek ödeneğin özel idare bütçesine aktarılması, köy ve mahalle muhtarlarına ödenmesinin esas ve usülleri, köy ve mahalle muhtar ve ihtiyar kurulları tarafından verilecek resmi evraka ait basılı kâğıtların tip, örnek ve bedellerine ilişkin hususlar Maliye Bakanlığı'nın görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlerin.

Geçici madde 1- Şehir ve kasabalardaki mevcut mahalleler, 17. madde gereğince çıkarılacak yönetmeliğin yürürlüğe girmesini izleyen bir yıl içinde bu kanuna göre yeniden düzenlenir.

Kaldırılan hükümler

Madde 24- 4541 sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun, 1580 sayılı Belediye Kanunun 8'inci maddesi ve 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Yasasının 2'nci maddesi ile geçici maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 25- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 26- Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Aslı gibidir.

İsmail YERTUTAN
Kanunlar ve Kararlar Müdürü